

ВЛАДИМИР ФИРСОВ

ЗАВРЪЩАНЕ

Част 2 от „Росин“

Превод от руски: Маргарита Златарова, 1987

chitanka.info

Извлечение от заповед на Времевия институт: Владимир Росин да бъде временно отстранен от полети до разглеждане на делото от Трибунала на честта.

1

Той прекрасно разбираше, че му оставаха няколко минути живот, защото чудеса не ставаха. Опитваше се да запази силата на духа си, за да измине пътя към смъртта пред очите на съселяните си с твърдо вдигната глава. Но главата му постоянно клюмваше, сякаш шията му бе премазана от шперплатовата табелка с надпис „Партизанин“ и тогава гледаше босите си крака, които разпръскаха току-що падналия сняг. А колчем вдигнеше глава, виждаше все по-близо жълтата буква П, от чиято напречна греда висеше примка от дебело въже. Пребитото му тяло го болеше, но тази болка той възприемаше някак странно, като в кошмарен сън, когато съзнаваш, че сънуваши, но не можеш да се събудиш. Накрая примката се залюля пред лицето му, а под краката му заскърца клатещият се сандък и тогава разбра, че след няколко секунди животът му ще секне. Обзе го невероятно чувство на ликуване и възторг, каквото навярно човек изпитва само веднъж в живота си, в мигове на велики дела, които се извисяват над живота и смъртта. Усещането бе зашеметяващо, то изведнъж осветли мозъка му, измъчен в очакване на смъртта, отне болката от премръзналите стъпала, от вързаните ръце, проясни зрението и слуха му. Той обгърна с поглед тълпата съселяни, които фашистите бяха събрали за екзекуцията, и по лицата им съзря същото чувство на ликуване и възторг. После се обърна към палачите си и под погледа му желязното каре потрепери, смути се, побягна. Но този поглед беше по-бърз от тежките войнишки обувки, които доскоро безпощадно го ритаха, и той с радостна ненавист видя, как настигнатите от неговия взор фашисти се просваха на снега и замираха, ровейки с вкочанени ръце земята, която бяха дошли да поробят. Искаше да извика, но примката стисна гърлото му и тогава си помисли колко е обидно да умира в мига на това велико събитие в неговия живот. И с тази мисъл се събуди...

Над главата си имаше бял таван, а зад отворения прозорец шумоляха брези. Болката от въжето, което притискаше шията му бе изчезнала. Няколко секунди той лежа неподвижно, като се опитваше да

осмисли кошмарния сън, а когато паметта му подсказа, че това съвсем не е било сън, рязко се изправи в леглото.

Сега сто на сто бе сигурен, че събитията от съня му са станали наистина. Но щом е жив и не е обесен, щом лежи в удобна болнична стая, значи чудото все пак бе станало. Значи са го спасили и дори са го измъкнали в тила, защото по фронтовите болници, където му се наложи да лежи в началото на войната, нямаше такива условия.

Трезвият му селски ум заработи активно. Той внимателно огледа стаята. В нея нямаше нищо друго освен леглото и шкафчето до него. Шкафчето не беше нито дървено, нито шперплатово, а от някакъв материал, нещо между стъкло и метал. Върху него имаше гарафа с вода и чаша. Пък и прозорецът беше без рамка, стъкло и капаци, сякаш тук нямаше студове, дъждове и ветрове. Сигурно са го откарали в Средна Азия, но веднага се усъмни, защото брезите зад прозореца изглеждаха съвсем като руските. Тогава огледа себе си: пижамата, която му се стори лека и удобна, но не можа да разбере от какъв плат е ушита. Разкопча копчетата и видя, че гърдите му са пресечени с кордонче от белези от куршуми и още някакво бяло копче, прилепнало към кожата срещу сърцето. Опита се да го изчопли, но в това време вратата безшумно се отвори и в стаята влезе висок загорял мъж в бяла престишка.

— Добро утро — произнесе бавно той и седна на тъгъла на леглото. — Аз съм вашият лекуваш лекар, казвам се Сергей Иванович. Как се чувствувате?

Гласът му беше красив и напевен, но звучеше леко непривично, сякаш с някакъв чуждестранен акцент.

— Добре — кратко отвърна раненият. Странните интонации в гласа на лекаря го разтревожиха, но не можа да разбере причината за това. Гледаше събеседника си напрегнато, още не бе отделил усещането от съня и пробуждането.

— Чудесно! — усмихна се лекарят. — Раните ви бяха тежки, но сега всичко е минало, няма никаква опасност за живота ви. Мозъчните функции, ако се съди по всичко, не са нарушени. Въпреки това ще ви задам няколко въпроса, главното за проверка на паметта. И така, име, презиме, фамилия?

— Прякорът ми е Дядо — промърмори в отговор раненият.

Странният, сякаш неруски глас на лекаря му пречеше да се откъсне от неотдавнашния кошмар. В главата му изведнъж нахлу дивата и умопомрачителна мисъл, която обясняваше всички странности — той е още в плен и тази немска вежливост цели да спечели доверието му, за да могат да разузнаят това-онова за отряда. Изведенъж му се стори подозрително и неруското бельо — той цял живот бе носил долна риза и калцуни с връзки, — и блестящото шкафче, което явно не бе правено от руски ръце, просторната стая, каквато не можеше да си позволи армия, понесла огромни загуби, и странният прозорец без рамка.

— Да — съгласи се лекарят, — Дядо е вашето партизанско име. Вие сте командир на Столбовския партизански отряд. За това ни каза Владимир Росин, вие помните ли го?

— Не познавам такъв — отвърна Дядото. Той наистина за пръв път чуваше това име и не знаеше, че така се казва пилотът на чудната тайна машина.

— Росин е човекът, когото вие спасихте и заради когото ви плениха. Вие сте го видели бегло в огъня на боя и затова не знаете името му. Но да не говорим сега за него. Но на мен ми е неудобно да ви наричам Дядо — вие явно сте по-млад от мен, а аз съм на четирийсет години. Кажете ми, помните ли как се казвате?

„Иха, как гоувъртя — помисли внезапно разярен раненият. — Ще ти кажа друг път. Три дни и три нощи ме мъчиха и не изтръгнаха нищо от мен, а сега искат с ласка, а?“

— Не помня! — изкрещя той с ненавист. — А вижте, това го помня добре — че вас, гадове, ви разбихме при Москва и че вие си плюхте на петите, ей така, по бели гащи на руския студ, и ще тичате, та чак до Берлин! А пък аз на тебе, фашистка измет, няма да кажа нищо повече.

Сърцето му бясно туптеше. Той се отпусна на възглавницата и дори не обрна внимание на странната, нито метална, нито стъклена змия, която се издигна зад леглото и се притисна до рамото му. Той гледаше врага с очи, пълни с ненавист, а онай... онай, объркан, гледаше като изтърван, после прихна да се смее, но изведенъж стана сериозен и изтри сълзите си.

— Всичко можахме да предположим — каза той, като стана от леглото, — но че ще ни вземете за фашисти... — той разпери ръце. —

Сега ще ви напусна, а вие поспете и се успокойте. След няколко дни ще ви откарат в Москва и тогава отново ще можем да си поговорим. И с Росин ще се видите — надявам се, че му помните физиономията.

На вратата той се спря и се обърна към ранения.

— Не се съмнявам в пълното ви оздравяване. Паметта ви е наред, щом прекрасно помните за разгрома на фашистите при Москва. Така че моите въпроси за името ви засега са ненужни. Почивайте си, Николай Тимофеевич... И ви моля да не сваляте датчиците — и той посочи с пръст гърдите си.

Раненият пожела да спре лекаря и да го попита откъде знае името му, как са нещата на фронта — та нали сега е лято, а за половин година много неща могат да се променят. Но тялото му бе толкова въздушно и безтегловно, мислите му станаха лениви, а езикът му не се движеше. Той погледна изпод око змията, която пак се размърда над рамото му, и затвори очи.

2

През следващите дни той усилено мислеше, опитвайки се да осъзнае какво се е случило. Паметта му работеше превъзходно, помнеше в детайли за плениването, за екзекуцията и още много други неща. Не можеше да си спомни само едно; откъде знаеше за разгрома на фашистите при Москва. Струваше му се, че го е чул по радиото, но къде?

Сергей Иванович се появяваше за малко, измерваше пулса, питаше за апетита и изчезваше, без да отговаря на въпросите му.

Хранеха го превъзходно. В съседната стая две весели момичета, облечени в бяло като булки, поставяха пред него чинии с такива вкуснотии, че пръстите си да оближеш. Лошото бе, че нямаше никакъв тютюн, пък и никой не се сети да донесе чашка ракия на оздравявация. Николай Тимофеевич искаше да помогне девойките да му намерят поне малко махорка, но се посвени. Знаеше, че без пари не можеш да си набавиш тютюнец, а пари той естествено нямаше. Момичетата бяха едни веселушки, но малко странни — не му отговаряха на въпросите, а само повтаряха, че за него е вредно да се вълнува, а трябва да се разхожда, да дишаш чист въздух и да яде повече. Николай Тимофеевич не можеше да проумее дали наистина са такива несхватливи, или само пред него се правят на смахнати. А пък и двете

бяха красиви, напети, високи — всичко си имаха. Да им се ненагледаш! И бяха едни чистници. Веднъж влезе в стаята, докато чистеха, и остана поразен: те сякаш не миеха пода, а танцуваха някакъв дивен танц. В този момент приличаха на бенгалски котки, наистина само за миг, преди да го зърнат. С една дума, си бяха момичета на място, не глупави, а пък на най-простия въпрос не можеха да отговорят. Един път той ги попита какъв ден сме днес, а те се закискаха, извикаха през смях „десети“ и бързо се шмугнаха през вратата. Ето ти тебе и информация — „десети“. Той не искаше датата, а месеца и искаше да знае колко време е бил в безсъзнание, защото тогава беше декември, а сега в градината брезите бяха зелени и птиците чуруликаха.

Паркът беше огромен, същинска гора, с висока ограда, зад която се виждаше пак гора. Николай Тимофеевич се разхождаше по пътечките, почиваше на удобните пейки и четеше. Вестници не му даваха, като се позоваваха на лекарска забрана, но за книгите не се скъпяха. Девойките му домъкнаха два вързопа с класики — Пушкин, Гогол, Балзак. Когато беше малък, нямаше време да чете, после селските грижи, женитбата, пък и децата съвсем не му оставяха време и сега той се зарадва, че може да навакса пропуснатото. На първо време се зае с „Война и мир“ — четири спретнати и чисти томчета, излезли от печат насокро. На титулната страница бе означена 1941 година. Спомняше си, че в училище бяха учили Толстой, но тогава той не бе чел този роман.

Не му казваха какво става по фронтовете, колкото и да разпитваше. Единственото, което му съобщиха, че фашистите навсякъде са разгромени, а подробните премълчаваха, като се оправдаваха с лекарска забрана. Сергей Иванович по време на кратките си визити на всички въпроси отговаряше, че още не е време.

На Николай Тимофеевич му направи впечатление поразителната способност на доктора да успокоява всяка болка — ще те пипне, ще те понатисне с ръка веднъж леко, друг път по-силно, а понякога дори не те докосва, а само прокарва ръце, сякаш събира паяжина в тъмнината, а болката стихва и накрая изчезва съвсем. За щастие болките се появяваха все по-рядко и по-рядко и за по-кратко, а пък докторът сякаш предугаждаше, че го боли и пристигаше било денем или нощем. Николай Тимофеевич отначало се учудваше на такова съпадение, а

после престана да се чуди и разбра защо няма звънец, който да натиснеш, когато ти трябва помощ. Беше чувал, че добрите болници са обзведени със звънци във всички стаи. Но тук прекрасно минаваха и без тях.

Но се случи нещо странно. Той поиска хартия и молив, за да напише писмо до село за здравето си и прочие. Надяваше се, че семейството му се е върнало от евакуация или поне има вест от тях. Това предизвика тиха паника у девиците, после те прихнаха, сякаш им разказваше виц, и се понесоха в галоп. Не му донесоха нито молив, нито хартия. На другия ден той попита за това доктора. Оня ококори очи и обеща да насоли момичетата така, че друг път да не забравят, но нещата така и не се придвишиха. Николай Тимофеевич реши да не отстъпва — той не можеше да повярва, че учените медици не са намерили в своите научни институти непотребно листче хартия, и заплаши, че ще откъсне страница от някоя книга. Тогава му донесоха хартия екстра качество, а вместо мастило или молив му дадоха подострена пръчица от същата неизвестна материя — нито стъкло, нито метал. Но тази пръчица пишеше не по-зле от писалката преди войната „Сако и Ванцети“, с която той подписваше ведомостите в колхоза. Случайно откри, че притежава чудно свойство — с тъпия ѝ край можеше да се заличи написаното без да се поврежда хартията. При поредната визита на доктора, той изрази възхищението си от качеството на чуждестранната новост.

— Ама че новост — изсмя се той. — Древните гърци са го наречали „стило“. От единия край пищели на восьчна дъсчица, а с другия са изтривали — оправяли са го стилистично. А това е само ново техническо решение...

Така или иначе писмото бе написано, сгънато на триъгълник и предадено за изпращане в ръцете на лекуващия лекар. На въпроса за обратния адрес той се засмя, а после каза, че сам ще го напише.

— Но вие навярно ще се озовете там по-рано от писмото — каза той, като разглеждаше адреса. — Здравето ви е вече добро, така че утре или вдругиден ние с вас ще отидем в Москва, ще ви покажем на учените, а после сте свободна птица... Можете да си заминете, съвсем близо е... — Той се замисли, гледайки пациента си с прозрачни очи и с някаква вътрешна тревога, а после попита уж случайно: — Или, не дай боже, ще пожелаете да идете на фронта?

— А ще може ли? — Николай Тимофеевич мислеше за това непрекъснато, но не знаеше ще бъде ли в Червената армия след тежкото раняване. Първия път, когато бе ранен при Вязма, се търкаля в болницата до студовете, а после бе пратен в родния край да образува партизански отряд, но едва стигна дотам, и немците връхлетяха.

— Защо пък не... —бавно рече докторът, сякаш се ослушваше.
— Вие вече можете всичко... Дори на фронта...

В спокойния болничен живот имаше два странини факта, над които Николай Тимофеевич дълго размишляваше. Първият бе всекидневният дъжд, който кой знае защо, започваше да вали точно в три часа и свършваше като по разписанието — точно след час. Отначало той реши, че дъждът е изкуствен, нещо като онова съоръжение за поливане, което изпробваха по нивите на съседния колхоз. Но веднъж дъждът бе придружен с гръмотевици и светковици, небето почерня, а брезите под прозореца се превиваха от вятъра.

Вторият факт бе пълната непотребност от бръснене. В отряда партизаните наричаха своя командир Дядото не заради възрастта, а заради пищната брада, която си бе пуснал още преди войната. Фашистите горяха тази брада с никелирана запалка — това бе последното, което си спомняше за нея. Сега бе гладко избръснат, нито брада, нито мустаци и никъде не се появяваше дори четина. Той реши, че за това са виновни лекарствата, които са му давали, когато е бил в безсъзнание.

Огромното огледало, пред което се оглеждаше, заемаше половината стена в банята, която пък напомняше по-скоро на храм на Хигия. В ъгъла имаше душ, водата от него биеше и отгоре, и отдолу, и отстрани, но не се пръскаше, а падаше върху мек син квадрат на пода и някъде се всмукваше. До синия квадрат имаше червен квадрат. Щом стъпеше на него, от всички страни започваше да духа топъл въздух, който приятно боцкаше и почираваше тялото. А щом протегнеше ръка към шкафа, вратичката му сама се отваряше и оттам се подаваше изгладен и топъл чаршаф. Мръсното бельо се хвърляше безжалостно в никаква кутия, от която изчезваше нанякъде. Чистото бельо беше в друг шкаф. И всичко това блестеше от чистота и на всичко отгоре нямаше нужда от сапун и кесия. Водата от душа и от крана се лееше явно заедно със сапуна, ту розова, ту зелена, а обикновената течеше после. Четката за зъби беше с батерийка — жужеше и се плъзгаше в

ръката му, така че зъбите сами се чистеха. Тази новост не се хареса на Николай Тимофеевич, но щом нямаше друго, той се примери и започна да свиква с това, което са му дали.

3

Една сутрин той отвори очи и видя непозната обстановка — не празната болнична стая, а прекрасна хотелска стая с килими, меки кресла, картини по стените и така нататък. На облегалката на най-близкото кресло бе метнат костюм, явно много скъп и го бяха сложили тук, а не в гардероба, за да може Николай Тимофеевич веднага да види закачените на него орден „Червена звезда“ и кръглия непознат медал на раирана лентичка, на която той прочете думите „За от branata на Москва“.

— Добро утро, Николай Тимофеевич! — чу той гласа да доктора. Както винаги той се бе появили, сякаш знаеше, че го чакат. — Измийте се, облечете се, и хайде на закуска! Намираме се в хотела на Академията на науките, а нашите учени желаят да разговаряха с вас. Зная, че имате маса въпроси и днес те ще ви отговорят да всичките. Това е костюмът ви — харесва ли ви?

— А орденът, медальт... откъде са? — глухо попита Николай Тимофеевич, като ги разглеждаше.

— За това, че сте сражавали храбро за Москва. И още за спасяването на децата — помиите ли?

— Нима ти спасиха? Значи успяхме...

Тази невероятна история той помнеше подробно. Веднага след идването на фашистите разузнавачите донесоха, че немците взимат деца от околните села и ги водят някъде. Скоро разбраха, че в един от санаториумите край Москва фашистите са направили болница за ранените си офицери. А пък те бяха много, защото всяка крачка към Москва враговете заплащаха с много кръв. И тази кръв те възнамеряваха да вземат от руските деца. Старицата, която фашистите бяха заставили да събира мръсотията от операционните, като им разказваше това, плачеше и кършеше ръце. Страшното известие потресе хората. Партизаните опитаха всички хитrostи и ловкости, за да се докопат да никаква информация, но не можеха нищо да направят: фашистите добре пазеха ранените си воини, а да се сражават с дузина винтовки срещу многокалибрсови картечници би било равно на

самоубийство. Партизаните биха се решили и на това, само и само да спасят децата, но подобно начинание изглеждаше абсолютно безнадеждно. Тогава Николай Тимофеевич забрани дори да се мисли за това.

Сред партизаните обаче имаше момче, което познаваше територията на санаториума като петте си пръста. Командирът го изпрати на изток със задачата да се добере до Червената армия и да им разкаже всичко... Момчето тръгна, но никой не узна дали е успяло да изпълни заповедта, или не.

Сега Николай Тимофеевич разбра, че Ванюша все пак бе стигнал. Подробности Сергей Иванович не знаеше, но вечерта Николай узна всичко. Научи как в непроходимия пушинак отряд комсомолци-диверсанти на ски изминал петдесетте километра по немския тил, как безшумно свалили часовите, как в прозорците на казармата летели тежки противотанкови гранати, как обезумелите от страх врагове изскочали по долно бельо на страшния студ, бягали в тъмнината по преспите и падали от куршумите. Ранените фашисти гледали с ужас руските бойци, когато те излавяли по стаите учени-палачи (имали строга заповед да не докосват ранените, а как им се искало да ги изпозастрелят — нали са им преливали кръв, изсмукана от руски дечица). Бойците бързо увивали изтощените и обезкървени дечица, носели ги треперещи и безтегловни към шейните, които пък полетели срещу промъкващите се танкове на Катуков...

Но всички тези разкази бяха после, а сега Николай Тимофеевич имаше други грижи. Той набързо се изми и облече и веднага след закуската тръгнаха. Асансьорът го понесе някъде надолу. В голям кабинет го чакаха четирима мъже. Те се представиха. Странните имена на тримата нищо не говореха на Николай (той се учуди, като видя огромния негър, черен като сажда), а фамилията и лицето на последния му се сториха познати. Той въпросително погледна лекаря.

— Да, това е самият Владимир Росин, когото вие спасихте и затова ви плениха — потвърди най-възрастният от присъстващите професор Свет.

— Е, здравей, летецо — каза Николай Тимофеевич, като разтърси силно загорилата му ръка. — Значи все пак се измъкна при своите...

Той изведнъж си спомни за необикновения апарат, с който долетя при тях Росин. Фашистите не можаха да влязат през отворения люк, колкото и да се опитваха. Всеки, който се приближеше до машината, бе спиран и отхвърлян от някаква непозната сила — нещо като невидим каучук, но твърд като стомана. Партизаните с бинокъл следяха как фашистите довлякоха до апарата топ и стреляха почти в упор. Отлетелите неочаквано далече парчета раниха няколко войници, а на машината нищо й нямаше.

— Сядайте, другари — каза Нгоро, негърът-върлина, чиито зъби ослепително светеха. — Време е да разкажем на нашия гост какво се е случило с него.

Професор Свет въздъхна, сякаш се канеше да скача в студена вода, и заговори:

— Драги Николай Тимофеевич, вашият лекуващ лекар Сергей Иванович ни съобщи, че здравето ви е напълно възстановено и паметта ви е напълно в ред. Знаете, че сте били пленен, бяхте тежко ранен и поради контранастъплението на съветските войски при Москва успяхте да се спасите. Останалото ви е неизвестно, и сте насьбрали много въпроси, на които кой знае защо никой не искаше да отговаря. Сега ще ви отговорим. Ще започна от най-простите.

Първо ще ви разкажа как оцеляхте. Спаси ви Владимир Росин. Той ви измъкна на своя апарат от немския тил, а после лекарите спасиха живота ви. Така че с него сте квит!

Бедата се случи с вас през декември, а сега е лято. Вие естествено сте разбрали, че дълго време сте били в безсъзнание. Но сега сте здрав, съвършено здрав и не разбираете защо ви държим тук затворен, когато има война. Сергей Иванович ни каза, че горите от желание да отидете в действуващата армия. Не бъркам ли?

— Да, ще отида — отвърна Николай Тимофеевич. — Имам да уреждам сметки с фашистите. Сашо да намеря оня фриц, дето ме разпитваше...

Седящият в ъгъла Росин се завъртя в креслото.

— Извини ме, Дядо — каза той, като се приближи до масата. — Ето, вземи това за спомен.

Той положи на огледалната повърхност блестяща никелирана запалка надписана с готически шрифт „Gott mit uns“ и подвил пипала черен паяк — свастика в червено кръгче. Всички с недоумение гледаха

непознатата вещ. Сърцето на Николай заби. Той стана, взе запалката, завъртя колелцето — жълтото пламъче сякаш освети тъмните ъгли да селската къща и запретнатите ръкави на оберлейтенанта, който поднасяше тази запалка към лицето му... Той вдигна очи към Росин.

— Извини ме, Дядо — повтори онзи. — Застрелях го като куче. Та нали и мен разпитваше...

— Владимир... — с укор проръби четвъртият събеседник, когото наричаха Ким. — Ние се разбрахме...

— Да, като куче! — разпалено закрещя Росин. — И ако го срещна сега, пак ще го застрелям! И не само него — всеки! Те всички до един трябва да бъдат разстреляни!

Но тук той се сепна, промърмори „извинете“ и отново потъна в креслото си. В стаята цареше мълчание.

Партизанският командир учудено гледаше присъствуващите. Той разбираще защо Росин избухна, но тук неговите думи бяха приети някак странно, учените го гледаха укорително.

— Малко се отвлякохме — каза накрая Свет. — Нека продължим. И така, Николай Тимофеевич, вие искате да идете на фронта. Не е прост този проблем...

Той направи пауза и Николай Тимофеевич, когото запалката бе извадила от равновесие, бурно запротестира.

— Вие самите казахте, че съм напълно здрав. Затова извинете, но не зная в какво е проблемът?

Професорът изгледа останалите.

— Проблемът е в това... че войната е свършила!

— Свър... шила? Напълно ли свърши? — промърмори слисаният партизанин. — Така бързо?

Между учените сякаш пробягна искра, но те мълчаха, само лекарят се приближи плътно до него и сложи ръка на рамото на пациента си.

— И как завърши? — напрегнато попита Николай.

— Войната свърши с нашата пълна и окончателна победа — с ясен глас каза Свет. — Хитлер при щурма на Берлин се отрови и неговите подчинени бяха заловени, осъдени от международен съд и обесени. Днес фашизмът е унищожен по цялата планета напълно и завинаги!

— Колко продължи войната? — в мислите на Николай Тимофеевич цареше пълен хаос, но той разбираше, че такива работи бързо не стават.

— Войната беше дълга и кървава. Отне двайсет милиона живота само от нашите и продължи четири години.

— Четири години... така, значи сега сме четиридесет и пета?

Свет отрицателно поклати глава.

— Не, не сме четиридесет и пета. От войната е минало много време... Твърде много...

— Коя година сме сега? — глухо попита Николай.

— По-късно ще ви отговоря. А сега имам един въпрос към вас. Кажете, коя от книгите, които ви дадохме, успяхте да прочетете?

— „Война и мир“ започнах, първия том. — Въпросът явно беше нелеп, но те очакваха отговора.

— Там имаше и роман от Хърбърт Уелз...

— „Война на световете“? Още в училище съм го чул. Да бе погледнал авторът нашата война...

— Но в същия том имаше още един роман — „Машината на времето“. Вие чetoхте ли го?

— Само го прелистих. Според мен ужасна скука.

— А за какво става дума, разбрахте ли?

— Някаква машина изобретили. У нас на село имахме тракторист без крака и той си направи такава — с ръчки.

— И още един въпрос. Познавате ли Москва? Били ли сте там? Николай Тимофеевич кимна.

— Тогава погледнете тук — професорът показа стената. И в същия миг стената изчезна, а зад нея се откри Червеният площад; червените тухли на древните назъбени стени, мраморът на Мавзолея, неподвижните фигури на часовите. По площада се разхождаха весели необичайно облечени хора, под краката им сновяха гъльби, лекият ветрец вееше знамето над купола на двореца... В първия момент Николай Тимофеевич реши, че това е кино, но и на кино не приличаше. Просто стената изчезна и той видя Червения площад през огромна пролука. Но изображението започна изумително да нараства, пред него беше само Мавзолеят и огромните букви на него — ЛЕНИН. После картината се смени, появи се Большой театър и фонтаните пред него. И там също се разхождаха весели хора. После театрът се

отмести встри и Николай Тимофеевич престана да познава каквото и да е — зданията наоколо бяха странни, огромни, целите в стъкло. Пак се мянна кремълската стена — той сякаш летеше към нея през площада, с ъгълчето на очите си позна сградите на Манежа и Университета, но тутакси забрави за тях, защото по чудотворен начин се издигна във въздуха, прелетя през решетката на Александровата градина и замръ пред езика на пламъка, трептящ над мраморна петолъчка. Професор Свет му говореше нещо, но той нищо не разбираше — всички думи оставаха зад прага на съзнанието, а той продължаваше да върви, да се движи, да лети по улиците на небивалата, невъзможна Москва, ту до забавните дебеланчовци, които блещеха кръглите си очички към него, ту в стремителен полет над покривите. Видя здания с небивала височина и прозрачни тръби над града, по които се плъзгаха прозрачни капковидни влакове, догонващ чудновати автомобили, които не приличаха на нищо, като по спирала излетя едва ли не до самото небе около бетонната игла с неимоверна дължина — горната ѝ част беше с някакви железни пръти, като четка за чистене на лампени шишета. На самия ѝ връх, над облаците се разяваше червено знаме, а до знамето летяха двама с прозрачни криле. Приличаха на момък и девойка — гムуркаха се в небето, смееха се и се шегуваха, зашеметени от слънцето, небето и любовта... После всичко изчезна, стената се върна на мястото си и постепенно Николай Тимофеевич осъзна, че той както преди си седи в кабинета.

— Какво е това? — тихо попита той след дълга пауза.

— Това е Москва, днешната Москва — му отвърнаха. — Същият този град, който за да защитят от фашистите, тръгнаха на бой милиони хора.

— Но това не може да се направи дори и за двайсет години. Колко време е минало? — едва чуто попита Николай, който вече предугаждаше отговора и се страхуваше от него. — Коя година сме сега?

Те го гледаха жално и тревожно.

— Годината нищо няма да ви каже — отвърна Свет тихо. — Сега имаме друго летоброене. А войната свърши преди петстотин години.

Заседанието на Трибунала на честта продължи дълго. Разгоряха се страстите, участниците от време на време забравяха, че са се събрали да решат съдбата на Владимир Росин, и се впускаха в дебрите на хронофизиката и хроноисторията, прожектираха на екрана ту много сложни математически изчисления, ту алгоритми, зададени на мозъка на Времевия институт, ту просто бръщолевеха глупости, опитвайки се да прикрият слабите си аргументи с красноречие. Спокоен беше само виновникът за цялата тази суматоха. Щом влезе в залата, той се просна на най-близкото кресло и вече трети час разглеждаше тавана с вид на философ, сякаш това, което ставаше в залата, съвсем не го засягаше. Николай Тимофеевич пък, обратно, не си намираше място, въртеше се в креслото, хващащ ръката на Владимир, гласно се възмущаваше от несправедливите нападки към неговия спасител, и няколко пъти бурно аплодира защитниците на Росин. Отначало го изглеждаха, но председателят на Хроносъвета професор Свет обясни кой е той и тогава престанаха да му обръщат внимание.

През почивката Росин заведе Дядото да обядват на покрива, откъдето цяла Москва беше като на длан.

— Сега разбирам защо твоите глупачки ме баламосваха. Пък и вие също... — той намигна на седящия до него лекар. Оня се засмя.

— Едната от тях е професор по психология, втората е също известен медик. Просто им бе дадена строга заповед. Не знаехме как ще реагирате на това, че сте попаднали в XXV век. Беше решено да ви създадат позната обстановка, само че от това нищо не излезе. Е, да кажем книгите взехме от хранилищата под страшни клетви — те са голяма рядкост, ние всички пишем на кристали. А пък дървено шкафче не можахме да намерим, защото фурнир вече от триста години не се произвежда. Навсякъде имахме проблеми — дрехите, моливът, самобръсначката, хигиенистите изпаднаха в ужас, когато някой предложи да направи за вас старинна баня без лъчева стерилизация. Впрочем, ето писмото ви. Както разбирате, няма къде да го пратим. А пък вие утре ще си бъдете вкъщи и сам ще разузнаете.

Следобед споровете продължиха. Някой предложи да се постави въпросът на гласуване, но желаещите да се изкажат и да си кажат тежката дума бяха толкова много, че трябваше да се отложи гласуването. Случаят беше уникален, без прецедент и освен това трябваше да се решава съдбата на човек. Че Росин щеше да бъде

наказан, това разбираха всички, но никоя ръка не се вдигаше да натисне бутона за избор и с това да внесе решение.

Росин предварително знаеше, че заседанието ще бъде бурно.

— Въпросът за намеса в миналото — разказа той на Дядото — се дискутира вече петдесет години, още откакто Гордиев и Ямамото доказаха възможността да се проникне в него. Но всички разсъждения бяха напразни, защото с първите апарати — интроверхоновизорите — само се наблюдаваше миналото и се заснемаха учебни филми по история. Но преди няколко години беше построен първият интроверхонолет — е, дето го видя, на такъв прилетях при вас — и трябваше да се реши: да се намесваме, или да не се намесваме? Има теория, че щом миналото вече се е състояло, не трябва да се променя дори най-дребното нещо, защото това може да предизвика огромни и съвършено непредсказуеми сътресения през следващите векове. Представи си например, че някой отиде в миналото и убие бащата или дядото на Наполеон. Значи самият Наполеон нямаше да се роди, нямаше да стане император на Франция, нямаше да има война през 1912 година. Друга пък теория твърди, че всичко това са глупости, и че работата не е в Наполеон или, да речем, в Хитлер. Ако не беше Хитлер, щеше друг да се намери, защото нападението над СССР беше историческа необходимост за империализма, опит да унищожи комунизма в зародиш и с това той да спаси кожата си... И макар че мнозина поддържат теорията за намеса в миналото, все пак от предпазливост бе наредено на всички хронопилоти да не се навират, а само да наблюдават. А пък аз не издържах и се намесих, застрелях няколко немци, а тебе те измъкнах тук, в бъдещето.

— И какво лошо има в това? По-добре ли щеше да бъде, ако се люлеех на немската примка?

— О, Дядо, всичко това не е толкова просто. Теб те плениха, защото се застъпи за мен. Ако не бях се намесил, нямаше да има и бесило. А тук веригата се проточи и не се знае още колко ще се проточи, ако останеш тук...

— Няма да остана. Ти сам казваш, че там ме чакат партизаните. Нали трябва да довършим фашистите? И никой няма да го направи вместо нас. А пък и семейството си искам да намеря.

Че може да се върне в своето време, Николай Тимофеевич знаеше още от вчера. Това известие го порази.

— Значи ще ме чакат на поляната? — недоумяващо той. —
Минали са петстотин години и те ще ме чакат?

Свет и Росин се опитаха да му обяснят какво е това примка на времето, но така и не успяха. От техните обяснения Дядото възприе само, че може да се върне в своя отряд.

— Значи ти така им каза: не си отивайте, сега ще се върна — притискаше той Росин. — Тогава защо се бавим? Води ме обратно, щом си им обещал! Там се води бой, хората загиват, а пък аз...

И той вдигна шум, настоявайки за обратно отлитане. Едва успяха да му обяснят, че колкото и вреже да е прекарал тук, могат да го отведат в същата времева точка, от която е бил измъкнат.

Такава том поутихна и поиска да му върнат брадата, без която партизаните нямаше да го познаят. Медиците поискаха два дни и Дядото трябваше да се съгласи, още повече че желаеше да се изкаже на заседанието на Трибунала на честта в защита на своя спасител.

— Ти само ми обясни за какво те съдят. Трибуналът е сериозна работа, не се смей.

И Росим трябваше да прочете цяла лекция на Николай Тимофеевич за работата си.

— И какво, скъпи приятелю, ще стане с теб? —
полюбопитствува Дядото.

— Мисля, че ще ме отстраният от полети.

— Задълго ли?

— Може би завинаги. За да им е урок на другите.

— И с какво ще се занимаваш?

Росин сви рамене. Никак не си представяше живота без полети. Разбира се, имаше още авиация, космос, можеше да работи във Времевия институт като конструктор или хрономеханик, но не беше това. Много години се бе готвил за полети в страшния и тайнствен ХХ век, вeka, който бе решил съдбата на човечеството, а сега всичко отиде нахалос. Наистина за постылката си той не съжаляваше и на заседанието на Трибунала на честта се яви с чиста съвест.

След почивката дълго спориха. Накрая думата взе професор Свет.

— Както е известно, Времевият институт по решение на Съвета на петте планети изпълнява една-единствена практическа задача, бих казал, дори мисия. Задачата на полетите е да се покажат на днешните

хора героите от миналите войни и революции, бойците за свобода, хората, които са се борили, търпели са лишения и мъки, давали са живота си за това бъдеще. Вие знаете също така, че хроноплаването изисква гигантски разходи на енергия, а нашите възможности засега, уви, са ограничени. Затова всяка кандидатура — имам предвид хората, които ние решаваме да доведем в нашето време, — стриктно се изучава, изследват се всички обстоятелства, проследява се възможността за евентуално възникване на исторически катаклизми. Именно за да се предотвратят такива, бе прието желязното правило да се вземат хора от миналото пред самата им смърт, за да не може информацията, която получават тук, да се разпространи и по този начин да се промени естественият ход на събитията. Така беше със Спартак, с Пугачов, с петимата декабристи, с разузнавача Ханс. Трябва да призная, че се престарахме и съдейки по всичко, са прави привържениците на теорията за изчезването. Ролята на личността в историята се е изследвала от най-великите умове в миналото и техните изводи за локалност на ефекта на съществуване и на дейността дори и на най-известните личности днес изцяло се потвърждава експериментално. Аз няма да напомням имената на тези, които са се смятали за владетели на света. Какво е останало от тях в историята? В най-добрая случай по ред в енциклопедиите. Историята на човечеството е история на класовите борби, и само в този аспект ние трябва да разглеждаме практическата дейност на Времевия институт за проникване в миналото и за кратковременното изземване от него на известни личности.

Въпреки това още никой не е отменил установените правила за хронопилотите и Росин ги е нарушил.

В какво е вината му? По време на принудителното кацане той е пренебрегнал мерките за безопасност и е напуснал апарата. Бил е пленен от фашистите, настъпващи към Москва. За щастие е бил освободен от партизаните, след което е разработил и осъществил операция по спасяването на партизанския командир, когото достави в наше време. Всичко това е станало стихийно, без какъвто и да е сондаж, без прогнозиране на катаклизмите. Освен това той обещал да върне на партизаните техния загинал командир жив и здрав. Трябва да спомена също, че по време на пребиваването си в миналото Росин е участвувал в боя и лично е убил минимум трима човека.

— Не човеци, а фашисти! — изкрещя Дядото като скочи. — Фашистите не са хора!

— Приемам поправката ви, Николай Тимофеевич — кимна му професорът. — Ние от ХХV век малко абстрактно възприемаме реалиите на вашето време. И така Росин е убил трима фашисти, за което впрочем съвсем не се разкайва. И аз го разбирам, понеже прочетох отчета му за разпита, на който е бил подложен като пленник. Но в резултат на неговите импулсивни и необмислени действия ние се сблъскахме с трудни проблеми.

Макар че от формална гледна точка вземането е извършено в най-подходящия момент, няколко секунди преди смъртта, Росин все пак се е разкрил, което е категорично забранено от правилата. И като допълнение е обещал на партизаните да им върне командира. А това означава, че след завръщането му в отряда цялата информация — за изхода на войната, за нашето време, която е вече достояние на Николай Тимофеевич — ще попадне в ХХ век.

Тук сърцето на партизанския командир не издържа. Той скочи и закрещя из цялата зала, забравил за скритите усилватели.

— Вие повтаряте едно и също: информация, информация! Ние и без вас знаем, че ще разгромим фашистите, само че не знаехме кога. Така че това не е нито новина, нито тайна. Пък и няма да ми повярват, като им кажа, че войната ще продължи четири години. А дори и да повярват, ще стиснат силно зъби и пак ще се бият. Е, ако им разкажа за всичките ваши буточчета-екранчета или пък за марсианските ракети — това са дреболии! Ние за нашето бъдеще се бием, вярваме в него, а с буточчета ли ще бъде то, или не, това е на десето място. А вие не съдете Владимир, той правилно влезе в боя и стреля по фашистите. Ако за вас са далечно минало, забравени сенки, то за нас са съвсем истински. А когато го ритаха с ботушите си, когато искаха да ги пусне в апаратата, така сериозно го правеха, че... Ето тук доктора, той не лъже, две ребра счупиха на Володя...

Котата Дядото се умири и седна в креслото, професор Свет огледа залата, въздъхна и тихо рече:

— Неотдавна един съученик на сина ми ми каза: нашите предци са се борили, за да създадат щастливо бъдеще за нас. А наш дълг е да създадем щастливо минало за тях...

Желаещи да се изказват повече нямаше. Скоро на екрана се появиха резултатите от гласуването и решението на Трибунала на честта: Уставът за интрохроноплаването да бъде преразгледан и във връзка с това да се помоли Съветът на петте планети да обсъди този проблем. Но съобразно действуващия Устав (252 гласа срещу 248) Владимир Росин да се отстрани от полети, като му се разреши да изпълни даденото обещание и да върне командира на партизаните в XX век (само като съпровождач, без права за пилотаж).

5

Ревът на танковия двигател се вмъкваше в отворения люк на хронолета заедно със студения въздух. Изцапаният танкист, който се бе показал от куличката, без да разбира нищо, гледаше ту партизаните, които стискаха в обятията си веселия брадатко в грейка, когото преди пет минути сам той бе домъкнал насам умиращ, ту чудноватия летателен апарат без крила, колела и пропелер, който безшумно се спусна вертикално от небето. През люка Росин видя танкиста, който крещеше нещо и му показваше апарата, но не чу нито дума и за всеки случай показва, че всичко е тип-топ, като измъкна юмрука си с вдигнат нагоре палец. Танкистът се усмихна и махна на летеца с шлема си. Танкът изрева, завъртя се и се понесе през гората, пръскайки фонтани от сняг, за да догони своята част.

— Честно казано, завиждам им — тихо каза Свет на инженер Май, който се измъкна от пилотското кресло и също загледа през люка хората от удивителния век. — Живеят във велико и страшно време, вършат велики дела. Нека е наивно, но те ми напомнят титаните от античността или старите богатири.

— И все пак какво ще каже на партизаните? — попита Май.

— Мисля, че ще им каже истината — отвърна Свет. — И никой няма да повярва на неговия разказ... Тогава ще измисли нещо за столичната медицина — някакви лъчи, биополета...

— Биополетата още не ги познават — разсеяно възрази Росин, който гледаше как Дядото провесва на шията си трофейния шмайзер. — Но за лъчите ще повярват... А за това, че хронолетът е опитна свръхсекретна бойна машина, те вече вярват. След катюшите вярват на всичко.

Той замълча, сякаш се вслушваше в странно усещане, и изведнъж разбра, че също завижда на тези полугладни, изнурени, изранени хора, които сигурно утре ще тръгнат към смъртта, но ще тръгнат като на празник, защото вършат работа, за която не жалят живота си. Сега ще тръгнат да отбиват от врага още едно краймосковско селце с вид на хора, които щурмуват Берлин. И отдавна узрялото в мозъка му решение изведнъж стана толкова ясно и очевидно, че той се учуди, че не е могъл по-рано да разбере това.

Някъде из гората, накъдето се понесоха танковете, загърмяха оръдията им. Росин се огледа: инженер Май вече бе седнал в пилотското кресло и бе протегнал ръка към пулта, за да хвърли хронолета в чудовищната бездна на вековете. Тогава той с едно движение прехвърли своето тренирано тяло през края на люка.

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 18,19,20,21/1987 г.
Преводът е със съкращения.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.